

UN NOU MODEL PER A LES BALEARS

Agenda d'objectius per a la reconversió turística

UNA PROPOSTA DEL GRUP DE TRANSICIÓ ECONÒMICA DEL

DE LA SOCIETAT CIVIL
PER A LA RECONSTRUCCIÓ DE LES ILLES BALEARS

ÍNDEX

Introducció	3
Iniciatives prèvies sobre reconversió de l'oferta turística obsoleta	3
Diagnosi actual	4
Propostes	5
1.- Canvi d'usos: reconversió de l'ús turístic en altres usos d'interès social	
2.- Modernització de les instal·lacions	
3.- Deconstrucció	
4.- Índex d'Obsolescència	
5.- Comptabilitat social i ambiental	
6.- Transversalitat i diversificació	

.....

.....

INTRODUCCIÓ

- 1 Per a les Illes Balears, qualsevol reflexió sobre què cal fer ara, atès que l'emergència climàtica -i puntualment la COVID-19- ens interpel·la amb urgència, passa per replantejar el model turístic. Parlem de la indústria que ha protagonitzat la vida econòmica i fins i tot social en les darreres dècades i que ha permès uns certs nivells de benestar per a la majoria de la població. Aquesta indústria també ha generat molts desequilibris, tant de tipus econòmic com ecològic i social, que han estat àmpliament analitzats. La pandèmia ha deixat en evidència que jugar-nos tot a una sola carta, la del turisme, no és una aposta que ens garanteixi un futur segur, sinó ben al contrari: ens fa estar pendants d'un fil extremadament sensible a factors externs i amb dramàtiques conseqüències.
- 2 Per tant, d'aquí la pertinència de plantejar-nos des del Fòrum, de forma seriosa i urgent, com **reconvertir el turisme** per assegurar un futur amb benestar social per a la majoria de la població.

INICIATIVES PRÈVIES SOBRE RECONVERSIÓ DE L'OFERTA TURÍSTICA OBSOLETA

- 3 Parlar de contenció i reconversió de places a l'àmbit hotelier no és estrany. De fet, el Pla de Modernització d'Allotjaments Turístics derivat de la Llei 3/1990 va afectar prop de 300.000 places turístiques i les empreses realitzaren inversions de modernització d'establiments sense cap mena d'incentiu ni compensació pública en allotjaments, restauració i agències de viatges. En la pràctica, la implementació d'aquell pla va suposar l'eliminació d'al voltant de 50.000 places turístiques considerades amortitzades i antiquades.
- 4 Gairebé una dècada més tard, a la legislatura 1999-2003, també varen ser eliminades 40.000 places no autoritzades. Altres vies de decreixement i a la vegada de millora de la qualitat turística s'han desplegat a les Illes, com són les experiències d'esponjaments, que permetien bé l'enderrocament d'edificis obsolets o la seva adquisició directa, en algun cas fins i tot per simple aplicació de la Llei de Costes.
- 5 No obstant això, en anys posteriors es va experimentar un doble procés que ha suposat un increment del nombre de places totals d'allotjament, fins a arribar a una oferta oficial d'unes 400.000 places, 300.000 llits d'establiments hotelers i uns 100.000 d'estades turístiques. Un procés global de desregulació de la normativa turística i la irrupció del lloguer turístic en són les principals causes.
- 6 Tot i l'existència d'eines legals que permetrien una reducció efectiva de places obsoletes, com la Llei 6/2017 que fa que les places que es donen de baixa no tornin a la borsa, o el Decret 20/2015 que estableix els criteris de classificació d'estrelles pels hotels, aquesta reducció de places no s'està donant i el sostre establert pel PIAT del Consell de Mallorca és de 430.000 places. Una xifra del tot irreal atesa l'aturada gairebé total de l'activitat turística que ha implicat la COVID-19 i les enormes incerteses sobre el futur del turisme a escala global, que ens deixa en mans de massa factors externs. Davant d'aquesta situació necessitam **una major implicació dels poders públics en la definició d'una política turística clara, que aposti pel redimensionament a la baixa del nombre de places turístiques, tot eliminant-ne l'oferta obsoleta.**

DIAGNOSI ACTUAL

7 Amb molta probabilitat, el nou context post-pandèmia, sumat a un canvi climàtic que exigeix ser abordat urgentment, ens portarà a **nous escenaris no prevists per al turisme balear. Les Balears perdrien llavors el seu valor com a “destinació refugi”** que ha funcionat en altres moments històrics. A més de les qüestions sanitàries a resoldre, haurem de transformar la indústria turística de masses, que depèn de desplaçaments amb combustibles fòssils contaminants, per donar compliment als Acords de París.

8 El turisme experimenta una crisi d'activitat com mai no s'havia vist, que tindrà continuïtat per l'impacte dels canvis en les tendències i modes de consum dels mateixos turistes -més enllà de la crisi econòmica que també afecta els països emissors, com Regne Unit i Alemanya-, a més de les exigències de la transició ecològica.

9 Per tant, conceptes que fins ara no han estat *mainstream* en el turisme balear, però sobre els quals existeixen algunes bones pràctiques, com són medi ambient, seguretat, espais familiars confortables, proximitat, exclusivitat, digitalització, reducció de la petjada ecològica, sostenibilitat econòmica, social i cultural, etc. prenen més sentit estratègic que mai en aquest context.

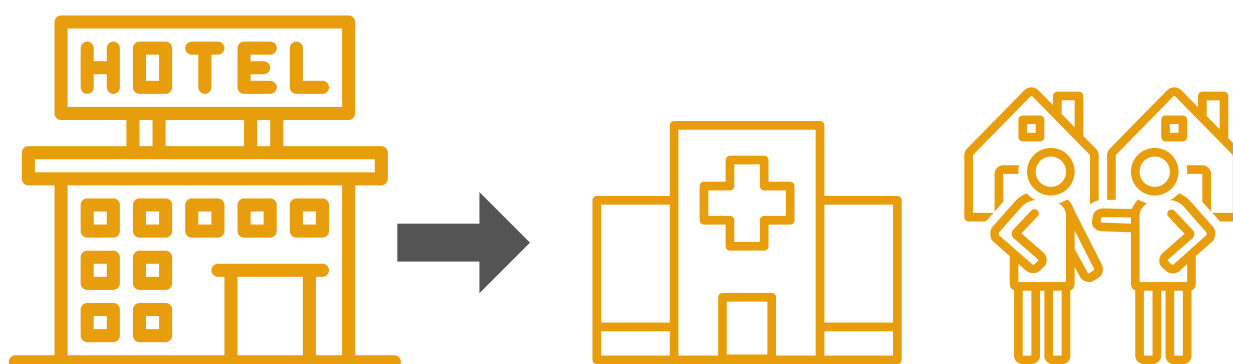
10 Pel que fa a les principals amenaces, una d'elles és la **tendència endògena del mercat a reactivar-se a través de la davallada de preus**, que pot propiciar la pervivència -o fins i tot el creixement- d'un tipus de turisme “no desitjable”. L'adquisició d'establiments turístics per part dels fons d'inversió anomenats “voltor” amb una visió de guanys immediatista pot convertir-se en un element refractari al canvi. Per altra banda, existeix el risc que el problema derivi en un increment de l'allotjament turístic -legal i il·legal- orientat a equilibrar el rendiment global.

11 El tabú que representava en el passat mesclar usos a les zones turístiques ha passat a la història, atès que la mateixa dinàmica urbana ha duit al fet que a les zones turístiques hagin aparegut altres activitats (principalment residencials) que, en bona part, han donat peu a l'aparició del concepte de “destinacions de **primera generació**”. La sofisticació dels viatges, la connectivitat, la globalització i les noves estratègies empresarials en els sectors tecnològicament avançats prefiguren que, en un futur, puguin aparèixer altres activitats al costat d'àrees d'intensitat hotelera (*hubs* tecnològics, serveis del sector sociosanitari, economia verda, etc.), que es retroalimentin les unes amb les altres. La diversificació dels usos en una destinació pot convertir-se en una oportunitat de negoci per a la indústria turística.

12 Partint de l'anterior, es fa necessària la definició d'una **agenda d'objectius** que possibilitin dissenyar projectes específics, per evolucionar cap a un canvi de model més sòlid i sostenible.

1. CANVI D'USOS

Reconversió de l'ús turístic en altres usos d'interès social

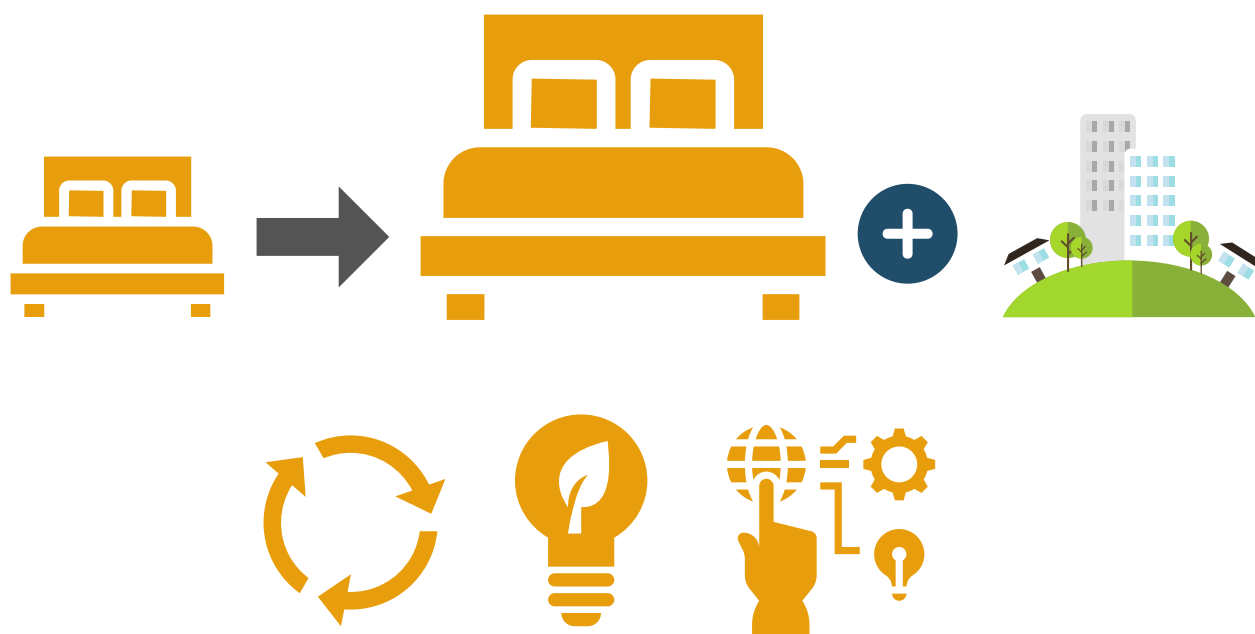
Per assolir aquest objectiu, es plantegen les següents propostes:

- 12** • Canvis d'ús en hotels situats en àmbits urbans, especialment a la Badia de Palma.
- A les zones on ja hi ha usos mixtos i es pot pensar en la **reconversió d'edificis hotelers** en espais socio-culturals, o socio-sanitaris, de naturalesa tant pública com privada. En aquest cas, s'hauria de tenir cura en les condicions dels serveis i evitar estratègies de modificacions d'expedient prèvies als finals d'obra, que podrien acabar atorgant l'ús d'allotjament turístic a reconversions en principi destinades a usos col·lectius.
  - A activitats relacionades R+D+I i empreses tecnològiques d'impacte ambiental neutre i alt valor afegit.
  - Canvi d'ús, sempre optatiu, a **habitatges de protecció oficial**, condicionat al compliment del planejament general del municipi per tal de garantir els instruments propis de planificació i a unes superfícies mínimes i tècniques que garanteixin la aquesta finalitat. Acompanyat d'una desclassificació d'urbanitzables pel mateix nombre d'habitatges, és a dir, una compensació d'augment de densitats d'habitatges en un punts en detriment de no creixement en altres (informe municipal). (**Veure annex 2**).
  - El canvi d'ús de les edificacions hauria d'anar lligat sempre que fos oportú, a una **reconversió integral** de les zones on es duqués a terme, estenent les intervencions a l'espai públic, els serveis, increment dels espais verds, les xarxes de transport, etc., per tal d'adequar-les als nous usos proposats.
- 13** • Impuls de **línies de finançament d'aval públic per a l'execució del canvi d'ús** proposat.

2. MODERNITZACIÓ DEL PARC HOTELER

14

Enfront de l'obsolescència de part del parc hotelier de les Illes, hem d'impulsar una modernització de les edificacions, per tal d'incrementar la qualitat del servei i millorar les condicions d'usuaris i treballadors.

En aquest sentit, es plantegen les següents propostes:

- 15 • Modernització vinculada a l'augment de la superfície de les habitacions i a la reducció de places, transformant 2 habitacions en 1 o 3 en 2. Es podria propiciar aquest tipus de modernització amb incentius fiscals, ajuts a la promoció, formació o d'altres tipus.
- 16 • Millora de la qualitat de l'oferta convertint habitacions en espais comuns, deficitaris a nombrosos establiments hotelers.
- 17 • Modernització dins volum propi edificat. Aquesta modernització implicaria de facto un augment de qualitat, perquè incrementa la ràtio clients/treballadors. En aquest sentit, convindria quantificar la pèrdua de llocs de treball que suposaria aquesta reducció de places, per tal d'oferir alternatives laborals lligades a la reconversió de les mateixes en altres usos com el socio-sanitari o el socio-cultural.
- 18 • Control i eliminació de la sobre ocupació hotelera i lloguer turístic il·legal a través de:
  - L'increment i millora dels instruments de control sobre les pràctiques irregulars i/o l'incompliment de les mesures establertes.
  - L'augment de les inspeccions i les sancions i l'eliminació de les places no legals.
  - La re-situació del còmput de places de menors en els 12 anys.

3. DECONSTRUCCIÓ

d'edificis amb un gran impacte ambiental

En aquest sentit, es plantegen les següents propostes:

- 18 • Redacció d'un **pla especial d'enderrocament/esponjament** d'establiments turístics obsolets, d'establiments en primera línia o en espais clau per millorar la xarxa urbana, amb actuacions lligades directament als establiments definits com a obsolets o "no aptes" pel greu impacte ambiental i paisatgístic que representen.
- 19 • Redacció d'un pla especial comunitari de **deconstrucció de la costa** per afrontar l'emergència climàtica, actuant sobre elements singulars d'impacte en primera línia i espais de biodiversitat fràgil, amb la transferència i/o cooperació amb l'Estat en l'aplicació de Llei de Costes i el rescat de concessions municipals anacròniques.

4. CREACIÓ D'UN ÍNDEX D'OBSOLESCÈNCIA

per facilitar els plans de millora i les actuacions a seguir

En aquest sentit, es plantegen les següents propostes:

- 20 • Definició del concepte d'obsolescència de places turístiques i/o d'establiments turístics a partir de dades objectives i accessibles, com ara l'any de construcció o darrera modernització o les ràtios client/treballador i superfície útil/client. (Veure annex 1).

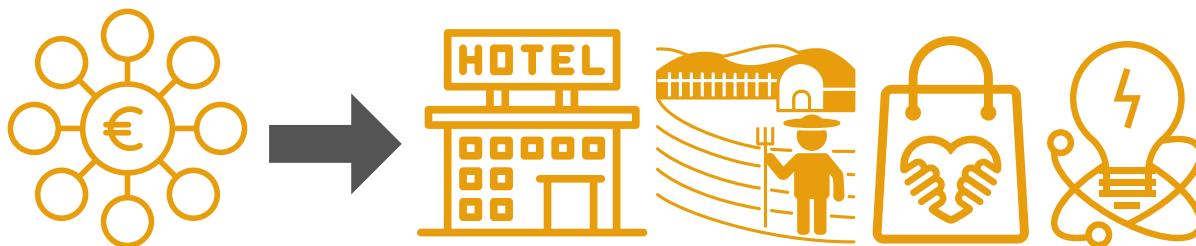
5. COMPTABILITAT SOCIAL I AMBIENTAL

- 21** Impulsar als establiments turístics una comptabilitat social i ambiental, complementària a la mercantil, per poder prendre decisions i implantar mesures de reduir la petjada ecològica dels establiments, d'acord amb el recentment aprovat Decret 48/2021 de 13 de desembre, regulador del Registre balear de petjada de carboni.

6. TRANSVERSALITAT I DIVERSIFICACIÓ

Hem de pensar les propostes de reconversió turística connectades amb propostes dels diferents sectors productius,

En aquest sentit, es plantegen les següents propostes:

- 22** • Crear un Fons d'Inversió per a la Diversificació, més enllà de la disponibilitat de fons europeus al respecte.
- 23** • Diversificació econòmica del turisme cap a altres sectors productius, com per exemple els habitatges socials que presentem aquí, o altres com la diversificació amb producte local, la transició energètica, la transició social, etc, que presentarem en pròxims documents.
- 24** • Enfront de la desconexió actual entre les diferents intervencions i propostes, hem de fomentar la transversalitat amb altres línies estratègiques

- 25** Les propostes aquí presentades s'haurien d'enllaçar amb la diversificació econòmica mitjançant els itineraris d'impuls d'altres sectors productius, de creació de passarel·les laborals, plans d'ocupació i transició ecològica (petjada ecològica), basades en indicadors que correlacionin les eventuais disminucions en el PIB amb la inversió en altres sectors productius diferents al turisme, tal i com han proposat des del Col·lectiu Alternatives, i que compensin la pèrdua de llocs de treball en el sector turístic amb la formació de personal qualificat en altres sectors a potenciar, com hem dit anteriorment.

26

Aquestes propostes de reconversió turística només tenen sentit en la mesura en què 1) se situïn en la perspectiva d'una planificació estratègica basada en la participació social i el consens, mirant en el mitjà i llarg termini, tal com proposa l'estratègia H2030 del Consell Econòmic i Social de les illes Balears, i 2) es complementin amb una aposta estratègica de creixement d'altres sectors econòmics i formació de professionals basada en la diversificació econòmica, és a dir, en un nou equilibri econòmic i social.

 www.forumsocietatcivil.org
 info@forumsocietatcivil.org

DE LA SOCIETAT CIVIL
PER A LA RECONSTRUCCIÓ DE LES ILLES BALEARS